Parlamentul European
2019-2024

Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne

2023/2113(INI)

26.10.2023

PROIECT DE RAPORT

referitor la Raportul Comisiei din 2023 privind statul de drept
(2023/2113(INI))

Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne

Raportoare: Sophia in 't Veld

Raportor pentru aviz al comisiei asociate în conformitate cu articolul 57 din Regulamentul de procedură:
Adrián Vázquez Lázara, Comisia pentru afaceri juridice

CUPRINS

Pagina

PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN.....3

PROPUNERE DE REZOLUȚIE A PARLAMENTULUI EUROPEAN

referitoare la Raportul Comisiei din 2023 privind statul de drept (2023/2113(INI))

Parlamentul European,

– având în vedere Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), în special articolul 2, articolul 3 alineatul (1), articolul 3 alineatul (3) al doilea paragraf, articolul 4 alineatul (3) și articolele 5, 6, 7, 11, 19 și 49,

– având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolele legate de respectarea, protecția și promovarea democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale în Uniune, printre care articolele 70, 258, 259, 260, 263, 265 și 267,

– având în vedere Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene,

– având în vedere jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene,

– având în vedere Comunicarea Comisiei din 5 iulie 2023 referitoare la Raportul din 2023 privind statul de drept – Situația statului de drept în Uniunea Europeană (COM(2023)0800),

– având în vedere Regulamentul (UE, Euratom) 2020/2092 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 decembrie 2020 privind un regim general de condiționalitate pentru protecția bugetului Uniunii[1] (Regulamentul privind condiționalitatea),

– având în vedere Regulamentul (UE) 2021/692 al Parlamentului European și al Consiliului din 28 aprilie 2021 de instituire a programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1381/2013 al Parlamentului European și al Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 390/2014 al Consiliului[2],

– având în vedere Declarația universală a drepturilor omului,

– având în vedere instrumentele ONU privind protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale și recomandările și rapoartele din cadrul evaluării periodice universale a ONU, precum și jurisprudența organismelor ONU create prin tratate și procedurile speciale ale Consiliului pentru Drepturile Omului,

– având în vedere recomandările și rapoartele Biroului pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului, ale Înaltului Comisar pentru Minoritățile Naționale, ale reprezentantului pentru libertatea mass-mediei și ale altor organisme ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE),

[1] JO L 433 I, 22.12.2020, p. 1.
[2] JO L 156, 5.5.2021, p. 1.

– având în vedere Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Carta socială europeană, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Comitetului european pentru drepturile sociale și convențiile, recomandările, rezoluțiile, avizele și rapoartele Adunării Parlamentare, ale Comitetului de Miniștri, ale Comisarului pentru drepturile omului, ale Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței, ale Comitetului director pentru combaterea discriminării, diversitate și incluziune, ale Comisiei de la Veneția și ale altor organisme ale Consiliului Europei,

– având în vedere Memorandumul de înțelegere dintre Consiliul Europei și Uniunea Europeană din 23 mai 2007 și Concluziile Consiliului din 8 iulie 2020 privind prioritățile UE pentru cooperarea cu Consiliul Europei pentru perioada 2020-2022,

– având în vedere propunerea motivată a Comisiei din 20 decembrie 2017 de decizie a Consiliului privind constatarea unui risc clar de încălcare gravă de către Republica Polonă a statului de drept (COM(2017)0835), prezentată în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din TUE,

– având în vedere raportul din 19 iulie 2022 al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) intitulat „Societatea civilă europeană continuă să fie sub presiune”, cel din 8 iunie 2022 intitulat „Raportul privind drepturile fundamentale 2022”, cel din 19 august 2022 intitulat „Protejarea spațiului civic în UE” și cel din 3 noiembrie 2022 intitulat „Antisemitismul – privire de ansamblu asupra incidentelor antisemite înregistrate în Uniunea Europeană, 2011-2021”, precum și celelalte rapoarte, date și instrumente ale sale, în special Sistemul de informații al Uniunii Europene privind drepturile fundamentale (EFRIS),

– având în vedere rezoluția sa din 25 octombrie 2016 conținând recomandări adresate Comisiei referitoare la crearea unui mecanism al UE pentru democrație, statul de drept și drepturile fundamentale[3],

– având în vedere rezoluția sa din 1 martie 2018 referitoare la decizia Comisiei de a activa articolul 7 alineatul (1) din TUE în ceea ce privește situația din Polonia[4],

– având în vedere rezoluția sa din 19 aprilie 2018 referitoare la necesitatea instituirii unui instrument pentru valori europene, destinat sprijinirii organizațiilor societății civile care promovează valorile fundamentale ale Uniunii Europene la nivel local și național[5],

– având în vedere rezoluția sa din 12 septembrie 2018 referitoare la o propunere prin care invită Consiliul să stabilească, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din TUE, existența unui risc clar de încălcare gravă de către Ungaria a valorilor pe care se întemeiază Uniunea[6],

[3] JO C 215, 19.6.2018, p. 162.
[4] JO C 129, 5.4.2019, p. 13.
[5] JO C 390, 18.11.2019, p. 117.
[6] JO C 433, 23.12.2019, p. 66.

– având în vedere rezoluția sa din 14 noiembrie 2018 referitoare la necesitatea unui mecanism cuprinzător la nivelul UE pentru protejarea democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale[7],

– având în vedere rezoluția sa din 7 octombrie 2020 referitoare la instituirea unui mecanism al UE pentru democrație, statul de drept și drepturile fundamentale[8],

– având în vedere rezoluția sa din 13 noiembrie 2020 referitoare la impactul măsurilor privind COVID-19 asupra democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale[9],

– având în vedere rezoluția sa din 10 iunie 2021 referitoare la situația statului de drept în Uniunea Europeană și aplicarea Regulamentului (UE, Euratom) 2020/2092 privind condiționalitatea[10],

– având în vedere rezoluția sa din 24 iunie 2021 referitoare la Raportul Comisiei din 2020 privind statul de drept[11],

– având în vedere rezoluția sa din 8 iulie 2021 referitoare la elaborarea unor orientări pentru aplicarea regimului general de condiționalitate pentru protecția bugetului Uniunii[12],

– având în vedere rezoluția sa din 11 noiembrie 2021 referitoare la consolidarea democrației și a libertății și pluralismului mass-mediei în UE: recurgerea nejustificată la acțiuni de drept civil și penal pentru a reduce la tăcere jurnaliștii, ONG-urile și societatea civilă[13],

– având în vedere rezoluția sa din 15 decembrie 2021 referitoare la evaluarea măsurilor preventive pentru a preîntâmpina corupția, cheltuielile neconforme și deturnarea fondurilor UE și a celor naționale în cazul fondurilor de urgență și în domeniile de cheltuieli legate de crize[14],

– având în vedere rezoluția sa din 8 martie 2022 referitoare la restrângerea spațiului societății civile în Europa[15],

– având în vedere rezoluția sa din 10 martie 2022 referitoare la statul de drept și consecințele hotărârii CEJ[16],

– având în vedere rezoluția sa din 19 mai 2022 referitoare la Raportul Comisiei din 2021 privind statul de drept[17],

---

[7] JO C 363, 28.10.2020, p. 45.
[8] JO C 395, 29.9.2021, p. 2.
[9] JO C 415, 13.10.2021, p. 36.
[10] JO C 67, 8.2.2022, p. 86.
[11] JO C 81, 18.2.2022, p. 27.
[12] JO C 99, 1.3.2022, p. 146.
[13] JO C 205, 20.5.2022, p. 2.
[14] JO C 251, 30.6.2022, p. 48.
[15] JO C 347, 9.9.2022, p. 2.
[16] JO C 347, 9.9.2022, p. 168.
[17] JO C 479, 16.12.2022, p. 18.

– având în vedere rezoluția sa din 9 iunie 2022 referitoare la statul de drept și posibila aprobare a planului național de redresare al Poloniei (MRR)[18],

– având în vedere rezoluția sa din 15 septembrie 2022 referitoare la propunerea de decizie a Consiliului de stabilire, în temeiul articolului 7 alineatul (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană, a existenței unui risc clar de încălcare gravă de către Ungaria a valorilor pe care se întemeiază Uniunea[19],

– având în vedere rezoluția sa din 15 septembrie 2022 referitoare la situația drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană în 2020 și 2021[20],

– având în vedere rezoluția sa din 20 octombrie 2022 referitoare la statul de drept în Malta, la cinci ani de la asasinarea Daphnei Caruana Galizia[21],

– având în vedere rezoluția sa din 20 octombrie 2022 referitoare la creșterea numărului de infracțiuni motivate de ură împotriva persoanelor LGBTIQ+ în întreaga Europă, având în vedere recentele crime homofobe din Slovacia[22],

– având în vedere rezoluția sa din 10 noiembrie 2022 referitoare la justiția rasială, nediscriminarea și combaterea rasismului în UE[23],

– având în vedere rezoluția sa din 24 noiembrie 2022 referitoare la evaluarea modului în care Ungaria respectă condițiile privind statul de drept prevăzute de Regulamentul privind condiționalitatea și situația actuală a PNRR-ului Ungariei[24],

– având în vedere rezoluția sa din 30 martie 2023 referitoare la statul de drept în 2022 - situația statului de drept în Uniunea Europeană[25],

– având în vedere raportul Comisiei de anchetă PEGA și rezoluția și recomandările PEGA[26],

– având în vedere rapoartele de feedback, rapoartele de misiune, întrebările cu solicitare de răspuns scris și răspunsurile Grupului său de monitorizare a democrației, statului de drept și drepturilor fundamentale (DRFMG)[27],

– având în vedere articolul 54 din Regulamentul său de procedură,

– având în vedere avizul Comisiei pentru afaceri juridice,

---

[18] JO C 493, 27.12.2022, p. 108.
[19] Texte adoptate, P9_TA(2022)0324.
[20] Texte adoptate, P9_TA(2022)0325.
[21] Texte adoptate, P9_TA(2022)0371.
[22] Texte adoptate, P9_TA(2022)0372.
[23] Texte adoptate, P9_TA(2022)0389.
[24] Texte adoptate, P9_TA(2022)0422.
[25] Texte adoptate, P9_TA(2023)0094.
[26] Texte adoptate, P9_TA(2023)0244.
[27] Pentru toate activitățile de monitorizare ale DRFMG, a se vedea: https://www.europarl.europa.eu/committees/ro/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

– având în vedere raportul Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne (A9-0000/2023),

Sistemele judiciare

1. reamintește că un sistem judiciar independent este coloana vertebrală a statului de drept, deoarece reprezintă o condiție prealabilă pentru o cale de atac eficientă atunci când drepturile și libertățile sunt refuzate sau încălcate; subliniază că un sistem judiciar independent și eficace este esențial pentru punerea în aplicare a dreptului UE, având în vedere că Comisia se bazează pe autoritățile judiciare naționale pentru a asigura respectarea dreptului UE; își exprimă îngrijorarea că această „prezumție de conformitate” devine „aparență de conformitate” atunci când Comisia ignoră deficiențele autorităților judiciare naționale; constată cu îngrijorare că deși unele sisteme judiciare pot fi solide pe hârtie, în unele cazuri nu sunt imune la acapararea statului, la ingerințe politice sau la nepotism; este conștient că acest lucru este dificil de detectat prin simpla evaluare a structurilor formale; îndeamnă, prin urmare, Comisia să efectueze o analiză bazată mai mult pe aspecte calitative, care să includă elemente contextuale;

2. observă că Comisia constată disparități mari între statele membre ale UE în ceea ce privește independența sistemului judiciar și garanțiile; constată că raportorul menționează o serie de inițiative pozitive și evoluții în curs în ceea ce privește consiliile judiciare, mai ales în Luxemburg, Țările de Jos, Portugalia, Italia, Suedia, Finlanda și Ungaria; evidențiază, cu toate acestea, că o evaluare independentă arată că, dintre cele patru „jaloane esențiale” legate de independența sistemului judiciar din Ungaria, unul singur poate fi considerat pe deplin implementat;[28] menționează că, potrivit constatărilor Comisiei, în Polonia, Slovacia, Bulgaria, Spania și Cipru încă nu s-a răspuns îngrijorărilor cu privire la consiliile judiciare; constată cu îngrijorare că procedurile disciplinare pot fi folosite ca mijloc de reducere a independenței sistemului judiciar, așa cum este cazul în Polonia și Bulgaria; constată că, într-un final, Comisia a trimis Polonia în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene **(**CJUE) pentru încălcarea dreptului UE de către Curtea sa constituțională;

3. ia act de constatarea Comisiei potrivit căreia, deși anumite state membre, printre care Finlanda, Austria, Slovenia, Cipru, Suedia și Ungaria, au avut sau au anunțat inițiative de îmbunătățire a proceselor de numire a judecătorilor și a funcționării curților superioare, persistă dificultăți în ceea ce privește numirea judecătorilor de înalt nivel în Malta, Grecia, Lituania, Letonia și Irlanda; evidențiază că persistă îngrijorări serioase în Polonia în ceea ce privește judecătorii de la Curtea Supremă numiți anterior, inclusiv prim-președintele său, și nepunerea în aplicare în continuare a unei hotărâri preliminare a CJUE privind numirea unui judecător în Camera de control extraordinar; observă constatarea Comisiei potrivit căreia în Slovacia, infracțiunea de abuz de drept introdusă pentru judecători în ceea ce privește hotărârile judecătorești pe care le pronunță continuă

[28] Comitetul Helsinki din Ungaria, „*Updated summary assessment on Hungary's compliance with the four super milestones aimed at restoring the independence of the judiciary*” (Evaluare sintetică actualizată privind respectarea de către Ungaria a celor patru jaloane esențiale menite să restabilească independența sistemului judiciar), 9 octombrie 2023.

să suscite îngrijorări, deoarece are un impact psihologic negativ asupra judecătorilor și este împovărătoare pentru autoritățile de anchetă;

Corupția

4. reafirmă că corupția reprezintă o amenințare gravă la adresa statului de drept și subminează grav încrederea în democrație și egalitatea în fața legii; invită statele membre să depună mult mai multe eforturi pentru a eradica corupția;

5. regretă că deși toate statele membre au instituit strategii anticorupție, percepțiile despre corupție variază foarte mult în UE, Danemarca, Finlanda, Suedia și Țările de Jos situându-se printre cele mai puțin corupte, în timp ce nivelurile percepute ale corupției în Bulgaria, Malta, Ungaria, Grecia și Slovenia sunt îngrijorătoare;[29] constată cu îngrijorare și că Comisia a constatat că unele state membre, cum ar fi Bulgaria, Malta, Ungaria, Grecia și Slovenia, nu au înregistrat încă rezultate solide în anchetarea și urmărirea penală a cazurilor de corupție la nivel înalt care conduc la condamnări definitive cu efect disuasiv;

6. subliniază că guvernele statelor membre și funcționarii UE ar trebui să dea un exemplu abținându-se de la orice practici de corupție și că nu ar trebui să existe nicio ingerință guvernamentală sau politică în anchetele legate de corupție; atrage atenția că și funcționarii UE pot fi implicați în acte de corupție, după cum o demonstrează cazul „Qatargate”; prin urmare, își reia solicitarea ca raportul anual să includă și instituțiile UE;

7. condamnă faptul că Malta continuă să aplice programul de dobândire a cetățeniei prin investiții, care prezintă un risc major de corupție și alte infracțiuni, în special având în vedere măsurile luate de alte câteva state membre pentru a se asigura că programele de acordare a cetățeniei pentru investitori sunt eliminate; își reafirmă poziția potrivit căreia Comisia ar trebui să facă uz de prerogativa sa de a propune acte legislative și să inițieze o interdicție legislativă la nivelul UE pentru toate programele de dobândire a cetățeniei prin investiții din UE;

8. consideră că apartenența la Parchetul European (EPPO) ar trebui să fie o condiție prealabilă pentru primirea fondurilor UE; își reia apelul privind extinderea mandatului EPPO;

9. menționează că corupția poate implica autorități naționale, inclusiv autorități judiciare și polițienești, care sunt chiar autoritățile care ar trebui să o combată; consideră că organismele UE, cum ar fi Europol, ar putea juca un rol important în anchetarea corupției și în obținerea probelor, dar că cerința privind aprobarea la nivel național a implicării Europol reprezintă un obstacol; solicită consolidarea mandatului Europol pentru a-i permite să investigheze cazurile de corupție de tipul celor descrise mai sus;

Autoritățile independente

[29] Transparency International, *Indicele de percepție a corupției*, 31 ianuarie 2023.

10. evidențiază că echilibrul puterilor poate funcționa numai atunci când ombudsmanii, instituțiile naționale pentru drepturile omului, birourile de audit, organismele de promovare a egalității și toate celelalte autorități independente pot funcționa și au mandate suficient de extinse, independență și finanțare adecvată;

11. menționează constatările Comisiei conform cărora situația variază foarte mult de la un stat membru la altul: s-au înregistrat unele evoluții în direcția cea bună în Cipru, Slovacia, Luxemburg, Portugalia, Slovenia și Polonia, au rămas probleme în Lituania, Ungaria și Croația, încă nu a fost înființată nicio instituție națională pentru drepturile omului în Italia, Cehia, Malta și România, s-au constatat întârzieri în ceea ce privește numirile în cadrul mai multor autorități independente în Bulgaria, Spania și Austria, iar Polonia pune în pericol funcționarea eficace a Biroului Suprem de Audit; constată cu mare îngrijorare evoluțiile recente din Grecia, unde autorități independente precum Autoritatea elenă pentru securitatea și confidențialitatea comunicațiilor (ADAE) și Autoritatea elenă pentru protecția datelor au fost supuse unei presiuni din ce în ce mai mari din cauza activității lor privind utilizarea nelegitimă a programelor de spionaj, membrii Consiliului de administrație al ADAE fiind recent înlocuiți în grabă de parlamentul elen, aparent din cauza deciziei iminente a ADAE de a impune o amendă agenției elene de informații;

Pluralismul și libertatea mass-mediei

12. evidențiază că fără pluralismul și libertatea mass-mediei, viața democratică și statul de drept nu pot supraviețui;

13. subliniază importanța transparenței în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei; ia act de constatarea Comisiei conform căreia de la raportul din 2022 privind statul de drept, în Grecia, Luxemburg și Suedia a fost adoptată o nouă legislație care crește transparența în ceea ce privește proprietatea asupra mass-mediei sau îmbunătățește disponibilitatea publică a informațiilor privind proprietatea asupra mass-mediei, iar acest tip de legislație a fost consolidat în Cipru, în timp ce în Bulgaria, Cehia și Franța încă nu au avut loc modificări; observă, de asemenea, că Comisia a constatat că autoritățile de reglementare din domeniul mass-mediei nu sunt protejate de garanții suficiente împotriva influenței politice necuvenite și că autoritățile nu dispun de resurse, în special în Ungaria, Slovenia, Polonia, Grecia și România;

14. accentuează importanța independenței editoriale a mass-mediei publice și datoria tuturor statelor membre de a respecta acest lucru;

15. invită Consiliul și Comisia să asigure finanțare adecvată pentru jurnalismul de calitate independent din întreaga Europă, la nivel național, regional și local;

Protecția jurnaliștilor

16. reamintește că jurnalismul independent este un element vital al statului de drept democratic, fiind o parte a sistemului esențial de echilibru al puterilor și un element de control public; își exprimă îngrijorarea cu privire la încercările deliberate ale mai multor guverne de a reduce la tăcere jurnaliștii care dezvăluie fapte ilegale;

17. regretă tendințele îngrijorătoare în ceea ce privește siguranța jurnaliștilor din mai multe state membre; constată că pe platforma Consiliului Europei pentru promovarea protejării jurnalismului și a siguranței jurnaliștilor au fost înregistrate peste 1 600 de alerte de amenințări din 2015 încoace; regretă intimidarea jurnaliștilor în timpul campaniilor electorale, așa cum s-a întâmplat recent la alegerile din Slovacia;

18. regretă că, în pofida îngrijorărilor exprimate de diferite organizații internaționale, dispozițiile anti-SLAPP propuse de Malta nu sunt suficiente pentru a proteja activitatea jurnaliștilor[30]; invită guvernul elen să răspundă problemelor grave identificate de Răspunsul rapid pentru libertatea mass-mediei, o alianță care urmărește, monitorizează și reacționează la încălcările libertății presei și ale mass-mediei, în special cele legate de supravegherea arbitrară, impunitate sau infracțiunile împotriva jurnaliștilor, acțiunile strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP), independența și pluralismul mass-mediei[31]; observă cu mare îngrijorare recenta reținere a unui reporter de către autoritățile franceze, aparent în scopul descoperirii surselor sale, precum și interceptarea ilegală a comunicațiilor unui jurnalist neerlandez care lucrează pentru „De Correspondent”;

19. solicită instituțiilor UE să ajungă rapid la un acord cu privire la o directivă ambițioasă anti-SLAPP; invită Comisia să analizeze posibilitatea adoptării unor acte legislative suplimentare pentru a acoperi toate cazurile de SLAPP;

20. condamnă cu fermitate lipsa unei anchete serioase privind asasinarea lui Giorgos Karaivaz; observă că cei doi presupuși ucigași au fost arestați la peste doi ani de la comiterea crimei pe baza unor dovezi care se pare că au fost la dispoziția poliției în tot acest timp; consideră că cel care a pus la cale asasinatul nu a fost încă identificat; menționează că Karaivaz – ca și Daphne Caruana Galizia și Ján Kuciak – investiga acte de corupție și infracțiuni și este posibil să își fi făcut dușmani sus-puși, inclusiv în cercuri politice; atrage atenția că persoana care se presupune că a pus la cale asasinarea lui Daphne Caruana Galizia nu a fost încă judecată și autoritățile nu s-au ocupat încă așa cum se cuvine de toate cazurile de corupție și infracțiunile pe care jurnalista le investiga;

21. condamnă supravegherea ilegală a jurnaliștilor, în special prin intermediul programelor spion; este consternat de refuzul Comisiei de a pune în aplicare toate recomandările Comisiei de anchetă pentru examinarea utilizării Pegasus și consideră că este vorba despre o abținere de a acționa; atrage atenția că în niciunul dintre sutele de cazuri de utilizare abuzivă a programelor spion împotriva jurnaliștilor, activiștilor, politicienilor, avocaților și a altor ținte politice nu s-a făcut dreptate; concluzionează, prin urmare, că, în contradicție cu prezumția Comisiei, multe autorități naționale nu sunt nici dispuse, nici capabile să se ocupe de această problemă, lăsând victimele fără căi de atac reale și democrația neprotejată; este profund îngrijorat de efectul de intimidare al impunității în cazul utilizării abuzive a programelor spion asupra jurnaliștilor și a surselor acestora;

[30] Comisarul Consiliului Europei pentru drepturile omului, „*Scrisoare către președintele Parlamentului Maltei*”, 26 septembrie 2023.
[31] Institutul Internațional de Presă, „*Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece*” (Uciși, supravegheați și trimiși în judecată: este nevoie de măsuri ferme pentru a proteja jurnaliștii și a salva libertatea presei în Grecia), 27 septembrie 2023.

22. accentuează că impactul utilizării nelegitime a programelor spion este mult mai pronunțat în statele membre în care autoritățile care în mod normal ar avea sarcina de a investiga, de a oferi măsuri reparatorii pentru persoanele vizate și de a asigura tragerea la răspundere sunt controlate de stat și în care există o criză a statului de drept și independența sistemului judiciar este pusă în pericol, astfel încât nu se poate pune baza în autoritățile naționale; invită, prin urmare, Comisia să includă o monitorizare și recomandări specifice pentru fiecare țară în ceea ce privește utilizarea ilegală de către statele membre a programelor spion în raportul privind statul de drept, evaluând capacitatea de reacție a instituțiilor de stat pentru a oferi măsuri reparatorii pentru persoanele vizate;

Transparență și acces la informații

23. regretă dificultățile persistente cu care se confruntă mulți cetățeni, jurnaliști și parlamentari din multe state membre în ceea ce privește obținerea de informații și accesul la documente; subliniază că, de prea multe ori, autoritățile publice îngreunează în mod deliberat accesul la informații și documente, de exemplu prin întârzierea disproporționată a deciziilor sau prin acordarea doar unui acces artificial punând informațiile la dispoziție doar parțial;

Spațiul societății civile

24. recunoaște rolul esențial pe care îl joacă societatea civilă și un spațiu civic sănătos în susținerea și protejarea statului de drept și își repetă solicitarea de a se consacra un capitol separat situației societății civile din statele membre; ia act de constatarea Comisiei potrivit căreia Malta, Irlanda, Bulgaria, Lituania și Germania au anunțat sau au inițiat eforturi de îmbunătățire a cadrului pentru societatea civilă și constată că societatea civilă se confruntă cu dificultăți deosebite în Cipru, Grecia, Spania, Italia și Franța și cu restricții sistemice grave continue în Ungaria și Polonia; invită toate statele membre să accepte organizațiile societății civile ca părți interesate importante în viața democratică și să creeze un mediu propice pentru societatea civilă;

25. invită Comisia să investească în continuare, prin fonduri speciale pentru acest lucru, în consolidarea capacității organizațiilor societății civile de a monitoriza situația statului de drept în statele membre și a informa în legătură cu aceasta, precum și să asigure o protecție adecvată a organizațiilor societății civile care se implică în acest proces;

Protecția minorităților

26. constată că regresul democrației și al statului de drept și subminarea drepturilor minorităților merg adesea mână în mână, subliniind încă o dată necesitatea unei abordări cuprinzătoare a monitorizării democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale în viitoarele rapoarte; regretă lipsa de progrese în ceea ce privește protecția minorităților în întreaga UE; condamnă discursul de incitare la ură, inclusiv al funcționarilor guvernamentali sau politici, împotriva grupurilor minoritare;

27. invită statele membre ale UE să se asigure că protecția drepturilor persoanelor LGBTIQ+ devine o prioritate reală și transversală în toate domeniile de politică; invită

Comisia să folosească toate mijloacele disponibile pentru a se asigura că drepturile persoanelor LGBTIQ sunt respectate în întreaga UE, inclusiv făcând uz de procedurile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor împotriva statelor membre; invită statele membre să țină seama de cele 12 recomandări ale Comitetului director pentru combaterea discriminării, diversitate și incluziune al Consiliului Europei privind combaterea infracțiunilor motivate de ură împotriva persoanelor LGBTIQ+ și de recomandările Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței[32]; ia act de proiectul recent de lege din România, care vizează respectarea hotărârii „Coman” a CJUE din 2018[33], precum și de criticile potrivit cărora proiectul de lege pune în aplicare această hotărâre doar într-un mod foarte restrictiv și nu garantează drepturi egale pentru cuplurile de același sex[34];

28. reafirmă că drepturile femeilor sunt drepturi ale omului și că nimic nu poate justifica un regres în ceea ce privește drepturile și autonomia femeilor; condamnă în special atacul asupra sănătății sexuale și reproductive și a drepturilor aferente ale femeilor și fetelor care are loc în mai multe state membre; consideră că dreptul la avort legal și în condiții de siguranță ar trebui să fie consacrat în Carta drepturilor fundamentale;

29. invită Comisia să includă un nou pilon specific privind protecția minorităților în următorul raport, care să cartografieze toate formele de xenofobie, rasism, antisemitism, islamofobie, atitudini antirome și fobia față de persoanele LGBTIQ în toate statele membre;

30. își exprimă dezamăgirea cu privire la ritmul lent al Comisiei în a răspunde la nerespectarea de către statele membre a legislației și jurisprudenței privind drepturile fundamentale; respinge interpretarea Comisiei conform căreia refuzurile autorităților naționale de a respecta hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) și ale Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în cauzele legate de drepturile fundamentale trebuie considerate „cazuri individuale” și nu trebuie să li se răspundă prin proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor; îndeamnă Comisia, în calitate de gardian al tratatelor, să își îndeplinească responsabilitatea în ceea ce privește asigurarea respectării legislației UE în domeniul drepturilor omului și să nu se bazeze pe „asigurarea respectării legislației prin structuri din sectorul privat”;

Concluzii transversale privind situația democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale în UE

31. își exprimă profunda îngrijorare, având în vedere cele de mai sus, cu privire la erodarea democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale în întreaga UE; accentuează că deși situația prezentată în raportul Comisiei privind statul de drept evidențiază multe evoluții îngrijorătoare, ea pare și mai îngrijorătoare atunci când se iau

[32] Consiliul Europei, Comitetul director pentru combaterea discriminării, diversitate și incluziune, „Revizuire tematică a punerii în aplicare a Recomandării CM/Rec(2010)5”, 14 septembrie 2023;Consiliul Europei, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței, Recomandarea de politică generală nr. 17 a ECRI privind prevenirea și combaterea intoleranței și a discriminării împotriva persoanelor LGBTI, 28 septembrie 2023.
[33] Hotărârea Curții de Justiție din 5 iunie 2018, Trimitere preliminară formulată în temeiul articolului 267 din TFUE de Curtea Constituțională (România), ECLI:EU:C:2018:385.
[34] Euractiv, „*Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions*” (Comunitatea LGBTQ+ din România vrea drepturi egale, nu condiții speciale), 22 septembrie 2023.

în considerare alte rapoarte și surse independente; subliniază că deși unele state membre sunt exemplare în ceea ce privește protejarea și promovarea democrației, a statului de drept și a drepturilor fundamentale, într-o Uniune Europeană interdependentă și deschisă, erodarea acestor valori în alte state membre compromite și subminează instituțiile UE și situația din UE în ansamblu;

Asigurarea respectării legislației UE

32. menționează că asigurarea corespunzătoare a respectării întregii legislații a UE este condiția prealabilă pentru o uniune bazată pe statul de drept; condamnă nerespectarea, uneori fără a se feri și fără mustrări de conștiință, de către mai multe state membre, a legislației UE din diverse domenii, cum ar fi azilul, punerea în aplicare a sancțiunilor și legislația privind drepturile omului; subliniază că acest lucru riscă să transforme UE într-o zonă a fărădelegii, în care unele state membre se simt mai egale decât altele, iar drepturile și libertățile cetățenilor UE nu sunt protejate în mod egal;

33. reamintește Comisiei că este în primul rând gardianul tratatelor; subliniază că publicarea unui raport nu este suficientă pentru consolidarea uniunii noastre bazate pe statul de drept, ci ar trebui ca raportul să conducă la acțiuni concrete de asigurare a respectării reglementărilor, în special atunci când recomandările nu sunt pe deplin respectate;

34. regretă profund că Comisia nu ia măsuri mai ferme pentru a asigura respectarea legislației UE; invită, prin urmare, Comisia să mărească numărul noilor proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor și să înainteze cu mai mult curaj și mai rapid cu procedurile de constatare a neîndeplinirii obligațiilor inițiate; invită Comisia să nu folosească „dialogul” cu statele membre sau procedura „EU Pilot” ca mijloc deschis pentru a evita lansarea efectivă a unor proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor; invită Comisia să își revizuiască politica – care nu are niciun temei în tratate – de a nu recurge la acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în cazuri „individuale”, deoarece această politică a condus la privarea gravă de drepturi a cetățenilor din întreaga UE, în special atunci când propriile lor guverne refuză să respecte dreptul UE sau hotărârile CJUE, deoarece majoritatea acestor cazuri nu sunt individuale, ci vizează aspecte strategice și fundamentale;

35. constată problema persistentă a punerii incomplete în aplicare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), menționând recenta decizie a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei[1]; salută includerea indicatorilor sistemici privind punerea în aplicare a hotărârilor de principiu ale CEDO în raportul privind statul de drept începând cu ediția sa din 2022; invită, cu toate acestea, Comisia să instituie un tablou de bord dedicat monitorizării punerii în aplicare a fiecărei hotărâri a CJUE și a CEDO referitoare la democrație, statul de drept și drepturile fundamentale și să îl integreze pe deplin în raportul anual privind statul de drept; invită statele membre să pună în aplicare fără întârziere hotărârile pendinte și invită Comisia să evalueze consecințele pentru respectarea legislației UE și să inițieze acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor atunci când este necesar;

Raportul privind statul de drept ca instrument

36. recunoaște că raportul privind statul de drept a devenit un criteriu de referință pentru activitatea instituțiilor UE în ceea ce privește aspectele legate de statul de drept în UE și în anumite state membre;

37. recunoaște că raportul Comisiei privind statul de drept a devenit mai cuprinzător de la crearea sa în 2020; regretă însă că ediția din 2023 a raportului nu a fost extinsă semnificativ prin adăugarea unui nou pilon cuprinzător; își reiterează poziția potrivit căreia raportul ar trebui să acopere întreaga sferă a valorilor prevăzute la articolul 2 din TUE, deoarece acestea nu pot fi avute în vedere în mod izolat; invită Comisia ca anul viitor să extindă domeniul de aplicare al raportului;

38. este îngrijorat că, în efortul său de a se baza pe fapte și de a fi nepărtinitoare, Comisia ajunge uneori să fie prea diplomatică și imprecisă atunci când identifică probleme legate de statul de drept în statele membre; regretă că folosirea unui limbaj eufemistic și numărul artificial egal de concluzii și recomandări pentru fiecare stat membru ascund diferențele foarte reale dintre statele membre; consideră că evaluarea respectării recomandărilor ar trebui să fie mai precisă și de o mai bună calitate, bazându-se nu numai pe modificări legislative, ci și pe dovezi reale și independente ale punerii lor concret în aplicare; constată diferențe, uneori mari, între rezumatele capitolelor consacrate fiecărei țări și conținutul aprofundat al capitolelor în sine, sugerând o intervenție editorială;

39. reafirmă că multe dintre aceste probleme ar putea fi depășite prin implicarea unui grup independent de experți în elaborarea raportului, deoarece aceștia ar fi mai puțin îngrădiți de considerente diplomatice; invită Comisia să își reconsidere poziția cu privire la acest aspect și să analizeze toate posibilitățile de a implica experți independenți în următoarele ediții ale raportului privind statul de drept;

40. afirmă că raportul anual privind statul de drept nu este un scop în sine, deoarece monitorizarea situației nu este suficientă, ci ar trebui mai degrabă să conducă la măsuri specifice de asigurare a respectării legii în ceea ce privește deficiențele identificate;

Cooperarea și procedurile interinstituționale privind statul de drept

41. ia act de evaluarea pe care o realizează în prezent Consiliul a dialogului său privind statul de drept și de poziția Consiliului conform căreia va avea în vedere o posibilă cooperare interinstituțională mai accentuată în acest context; invită Consiliul să se asigure că dialogul privind statul de drept este mai incluziv, invitând alte instituții și părți interesate la sesiunile sale, în special organele Consiliului Europei, cum ar fi Comisia de la Veneția, precum și reprezentanți ai Parlamentului European;

42. regretă că, deocamdată, Comisia și Consiliul au respins oferta Parlamentului de a încheia un acord interinstituțional privind statul de drept; își reafirmă disponibilitatea de a relua discuțiile privind acest acord;

43. invită între timp celelalte instituții să exploreze, cel puțin, o cooperare mai accentuată în contextul proiectului-pilot interinstituțional propus privind democrația, statul de drept și drepturile fundamentale, ceea ce ar contribui la consolidarea încrederii între instituții

într-un mod practic, în special prin schimbul de practici de monitorizare, dialog și reuniuni;

44. condamnă lipsa totală de progrese în procedurile în curs prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din TUE; îndeamnă Consiliul să se ocupe de toate noile evoluții care afectează statul de drept, democrația și drepturile fundamentale; își reia apelul adresat Consiliului de a adresa recomandări în cadrul acestei proceduri, subliniind că orice nouă întârziere a unei astfel de acțiuni ar constitui o încălcare a principiului statului de drept chiar de către Consiliu; insistă ca rolul și competențele Parlamentului să fie respectate;

45. invită Comisia să includă, să monitorizeze cu strictețe și să garanteze condițiile legate de democrație, statul de drept și drepturile fundamentale în toate instrumentele și procesele bugetare; invită în acest sens Comisia să nu deblocheze niciun fond de coeziune pentru Ungaria, cu excepția cazului în care sunt respectate pe deplin toate condițiile favorizante, iar sistemul judiciar din acest stat membru poate fi considerat pe deplin independent pe hârtie și în practică; invită Comisia și Consiliul să aplice în continuare și fără întârziere Regulamentul privind mecanismul de condiționalitate bazat pe statul de drept atunci când este nevoie și să nu renunțe la măsurile adoptate în cazul Ungariei până când nu sunt îndeplinite efectiv toate obiectivele de etapă; invită Comisia să verifice cu rigurozitate dacă sunt respectate obiectivele de etapă legate de statul de drept din diferitele planuri de redresare și reziliență ale statelor membre, ca o condiție pentru plata fondurilor atunci când statele membre depun cereri de plată; invită Comisia să atribuie responsabilitatea principală pentru aplicarea acestor condiții comisarilor responsabili cu statul de drept;

°

° °

46. încredințează Președintei sarcina de a transmite prezenta rezoluție Consiliului și Comisiei.